

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

SZELE GYÖRGY

Bánatosan kellett leírni most ezt a nevet, amelyre máskor mindig kellemes meleg érzéssel gondoltunk.

Szele György halála nem azért veszteség a debreceni református egyházközségre és az egész magyar református egyházra, mintha az ő távozásával olyan munka maradt volna abba, amelynek végzésére más nem lehetett hivatott és alkalmas. Szele György nem volt nagy tudós, akinek halála beváltatlan ígéretek pusztaságát, félbemaradt alkotások romjait hagyta volna itt fájdalmas emlékeztetőül. Nem volt közéleti vezéregyéniség sem, aki után a hűséges követők szomorú jajszava hangzanék a koporsó felé. Nem volt nagy alkotások létesítője sem, akít amiatt siratnánk, hogy most már nagyszerű művei veszendőbe mennek.

Szele György nem volt semmi más, mint a kötelességeit páratlan odaadással, nagy hozzáértéssel, a maga érdekeinek teljes háttérbe szorításával mintaszerűen teljesítő, áldottszívű jó ember, akire a legtökéletesebben ráillenek a temetési szertartást végző lelkipásztortársa által olvasott bibliai igék: boldogok a szelídek; boldogok, akiknek szívük tiszta; boldogok a békességkeresők.

Az Úristen különösképen megáldotta külső kellemességgel is. Daliás termetű, szép orcájú, nyájas tekintetű, muzsikáló hangú férfi volt, akinek könnyű volt megnyerni az embertársai tetszését. Ám a tetszést megtartani sokkal nagyobb feladat, mint megszerezni és a Szele György egyéniségének nagyértékű voltát az bizonyítja legszebben, hogy a közbeesülés és közszeretet, amely övezte, fiatal korától haláláig állandóan növekedett. Férfiak és nők, magasabb és alsóbb körök, öregek és fiatalok egyformán szerették ezt a nyájas szavú, szelíd-szemű, szeretettel teli lelkű papot, aki nemesak hirdette, hanem cselekedte is a Jézus Krisztus

tanítását, akinek sem a szavában, sem a tettében soha senki meg nem ütközött, akiben a nemes keresztyén élet példaadóját látták.

Pedig nem volt sem kegyeskedő, sem aszkéta. Nem kárhoztatta, sőt maga is élvezte a világ tisztet, apró örömeit, mint ahogy az Úr Jézus Krisztus bort adott a vízből a kánai mennyekzöcsöknek. De hiszen abban van éppen a művészet, hogy megtalálja az ember a mértéket, amellyel részt vehet a földi örömökben és amelyen túl nem szabad mennie. Szele Györgynél meg úgy láttuk, mintha ez nem is művészet volna, hanem magától adódó, a természetből folyó szükségszerűség, hogy amint nem lehet elvonatkozni az embertársaival való derűs társalkodástól, éppenúgy lehetetlen közelébe férni bárminek is, ami nem egészen tiszta.

Ő tiszta volt igazán mindenben, tiszta, finom és előkelő. Előkelő az egyszerűségben, a népszerűségben, a szerénységben, az alázatosságban. Finom a magánál lentebbvalókkal szemben, akikkel nem érezte a felsőbbségét, anélkül, hogy leszállt volna hozzájuk és finom a magasan levőkkel szemben, akik előtt nem hajladozott, anélkül, hogy a maga egyenrangúságát hangsúlyozta volna.

Református papokkal szemben sokszor elhangzik a panasz, hogy nincs elég társadalmi jártasságuk, mert nem részesülnek megfelelő neveltetésben. Szele György sem magas társadalmi körökből lépett a papi pályára s őt sem más iskolában nevelték, mint amilyenben másokat. Mégis mintája volt a teljes finomságnak és tiszta előkelőségnek, mert Jézus Krisztussal élt, valódi keresztyén életet.

Azért szerettem volna mindig azt a tanácsot adni papjelöltjeinknek: kísértsék meg Szele Györgyhez hasonlónak lenni.

K. B.

KÖZÉLET

Róm. kath. misszió Püspökladányban.

E lap folyó évi 12. számának „Új egyházalkotmány” című vezércikkében annak írója olyan ténymegállapításokat közöl Püspökladányra vonatkozólag, melyek nem felelnek meg a valóságnak s éppen ezért kötelességemnek tartom, hogy idevonatkozólag a való tényekről tájékoztassam egyetemes egyházunk közvéleményét. Legtávolabbról sem tételezek fel szándékoságot, vagy rosszhiszeműséget vezércikkíró úr részéről, mert úgylátszik, az Egri Egyházmegyei Közlöny híradása alapján írta vezércikkének kifogásolt részét s nem érdeklődött az iránt, hogy az idézett lap híradása mennyiben felel meg a valóságnak. Nincs módomban elolvasni az Egri Egyházmegyei Közlöny vonatkozó hírét, vagy cikkét és így arra vonatkozólag nem nyilatkozhatom, de hogy az annak alapján Püspökladányról írottak nem felelnek meg a valóságnak, azt állítom.

Vezércikkíró úr ugyanis egyébként helyes és a való tényekből: világi református vezető embereink, intelligenciánk és többi hittestvéreink jó részét is jellemző hit- és egyháziránti közönyösségének tapasztalásából eredő arra a meggyőződésre jut: „Nekünk most nem azon kell törni a fejünket, hogy miként alkossunk minél elyszerűbb egyházalkotmányi szabályokat, hanem azon, hogy miként rázzuk fel az egyháziránti közönyösségből egyházunk tagjait s meggyőződését így támasztja alá: „Szemünk láttára csúszik ki sok helyt a talaj a lábunk alól. Most olvasom az Egri Egyházmegyei Közlönyben,

hogy Püspökladányban, ahol hosszú időn át a reformátusoké volt a vezető szerep, mekkora eredménnyel dolgozik a róm. katolikus misszió. Az, hogy a misszió nyolcnapos munkája alatt háromezren gyóntak, hatezren áldoztak, a valást megbecsülő ember előtt csak örvendetes; ám az, hogy a missziói munka hatása alatt a mieink közül is számosan jelentkeztek a római katolikus egyházba felvételre, már egyáltalán nem örvendetes jelenség.”

Lelki örömmel állapíthatom meg és szeretném minél hangosabban belekiáltani egyetemes egyházunk közvéleményébe, hogy ez a megállapítás nem felel meg a valóságnak, mert Püspökladányban, mint régen, úgy ma is a reformátusoké a vezető szerep és itt a református lakosság lába alól nem csúszott ki a talaj, ha csak úgy nem, hogy a község 32,500 kat. holdat tevő határából 11,000 kat hold a 15,000 lélekből álló lakosság tulajdona a község belterületével együtt s a többi vallásalapítványi tulajdon.

Tagadhatatlanul van itt a mi községünkben olyan jelenség, melyből azt lehetne kiolvasni, hogy tényleg nem a reformátusoké a vezetés, amennyiben a község lakosságának zömét képező 10,500 lelket számláló református lakosság dacára a község tisztviselőinek és alkalmazottainak legalább 60%-a róm. katolikus vallású, holott a katolikus lakosság lélekszáma nem éri el a 4000-et. Hol látunk hasonlót ugyanilyen arányszámú katolikus többséggel bíró községben, nagyobb dicsőségére a bennünket felekezeti türelmetlenséggel vádoló római katolicizmusnak?! Sőt — horrendum dictum — a reformátusok nagy többsége dacára az anyakönyvnel működő mindkét tisztviselő római katolikus, élénk bizonyossága a hitközönynek és ennek dacára

TÁRCA

Emlékezés Bethlen Gábor fejedelemről.

S. Szabó József ny. főgimn. igazgató, c. tanke. kir. főigazgató felolvasása 1929 december 5-én, a ceglédi református egyház centennáris ünnepélyén.

(Folytatás és vége.)

Nagy református egyházi és állampolitikai elgondolása volt Bethlennek az oláh misszió. Az oláhok között a reformáció korán kezdett terjedni. Kátékat, zsoltárokat, bibliát adtak kezökbe saját nyelvökön, volt prot. püspökük, voltak virágzó egyházaik és iskoláik, melyeket azonban a jezsuita befolyás, Báthory Zsigmond és Básta korszaka, megsemmisített. Bethlen azt tűzte ki célul, hogy az oláhságot a protestantizmusba átvigye, a tudomány és műveltség segítségével a magyarság színvonalára emelje s ilymódon munkálja a magyarsággal leendő

társadalmi és nemzeti összeforradását. Olyan nagyszerű conceptio ez, amelynek keresztülvitele megszüntette volna az erdélyi oláh nemzetiségi kérdést, amelynélfogva Trianonban tőlünk Erdélyt és részeit elrabolták. Bethlen a nagy munka sikere érdekében összeköttetésbe lépett a Genfben tanult, európai műveltségű Lukaris Cirillus konstantinápolyi patriarkával is, aki a görög-keleti egyháznak a reformátussal való egyesítését komolyan munkába vette. Az erdélyi oláhok reformálása tehát hatalmas lendülettel indult meg s folytatódott a Rákóczi fejedelmek idejében is. Az oláhok tömegesen tértek át a református vallásra s e révén és az iskolák útján lassanként magyarosodni is kezdtek s a magyar nyelvvel együtt sokan magyar nevet is vettek fel, amit később a változott viszonyok között is megtartottak. Innen a sok magyar személynév az oláhoknál, melyeknek csak kis része azoké a gyászmagyaroké, akik idők folytán eloláhosodtak. Azonban a nagy református és nemzeti fejedelmek alatt sikerrel kecsegtető országos mozgalom a gyenge Apaffy Mihály idejében már ellanyhult, az Erdélyt

is hosszú évek óta nem tudom kibarcolni, hogy legalább az egyik református legyen, mert olyanok a körülmények. A képviselőtestületben azonban meg van a teljes arányszám javunkra, úgy-hogy sem ez, sem más tekintetben a legteljesebb rosszakarattal sem lehet azt mondani a fenti körülmények dacára sem, hogy a reformátusok elvesztették volna itt a vezetést. Igaz, hogy történt olyan kijelentés nem református egyén részéről: megmutatam, hogy az történik Püspökladányban, amit én akarok, de ez csak szó, mely crepült s valóságga nem lehet soha, bármennyire folyik is a mesterkedés ebben az irányban s játszik közre a községünkben uralkodó szomorú állapot. Itt meg kell állanom, mert egy kényes területre kellene rálépnem, a községünkben uralkodó rendkívül szomorú községpolitikai helyzetre kellene rámutatnom, melynek feltárására kevés lenne e lap egész terjedelme s amitől visszatart, legalább ma még, hazaszeretetem s bizonyos reverentia.

Tényként azonban e körülmények dacára is leszögezhetem azt és ezt nagy lelki örömmel teszem, hogy valótlán az, mintha Püspökladányban a reformátusok elvesztették volna a vezetést. Pedig ez nem is volna csoda, mikor nemesak az érintett községpolitikai helyzet működik közre ebben, hanem a politikai hatóság, helyesebben Hajdúvármegye református vezetősége is elkövette azt a bizonyára nem csekély megütközést keltő s bennünket református törvényhatósági bizottsági tagokat és nagy többséggel bíró református egyházunkat is mélyen sértő dolgot, hogy a vármegye legfontosabb bizottságába, az u. n. kisgyűlésbe községünk részéről úgy az 1 rendes, mint az 1 póttagsági helyre katolikus egyéneket választatott be s ezeknek egyike az akkor még

csak 4, tehát mondd 4 hónapja Hajdú megyében lakó róm. kath. plébános! Kell ehhez kommentár??

Ami pedig a kath. ú. n. szent misszió itteni munkáját és sikerét illeti, tényleg volt itt ragyogó külsőség, fény, pompa, mozsárágyúzás, fényes körmenet a szokott mód szerint, voltak 7 napon át d. e. és d. u. ékes szónoklatok s hallomásom szerint a missziósok ideérkezését megelőzőleg a kath. lelkész szószékből hívta fel híveit érthető céllal, hogy hívják a reformátusokat is. És a reformátusok közül sokan el is mentek, meghallgatták a beszédeket, részt vettek talán sokan a gyertyás körmenetben is kíváncsiságból, de mindezek dacára a misszió itteni működése előtt 2 nő, a misszió óta pedig 5 nő és 1 férfi jelentkezett kitérésre, kik mind egyes házasságban éltek az 1 férfi kivételével, ki beszámítás alá nem eshető ügyefogyott koldus. Egy nő meg a gyepmester felesége, ki már házasságkötése alkalmával átadta gyermekeit. Úgy látszik, fő a szám, hogy legyen mit felmutatni. Na és mikor e választ írni kezdtem, akkor jelentkezett még egy kitérő: a plébános úr cselédleánya!

Itt a fényes eredmény! No meg aztán ama bizonyos közlöny híradása szerint 3000 gyónó és 6000 áldozó, mire csak az a megjegyzésem, mert egyébként nem tartozik reám, hogy a kath. hívek száma a csecsemőkkel és meg nem bérált gyermekekkel és ifjakkal együtt sem éri el a 4000-et, tehát 1—1 felnőttnek többször is kellett gyónnia és áldoznia, hogy ez a szám kijöhessen, mert arról is tudomásom van, hogy nem gyönt és áldozott minden katolikus.

Ímé, ez a való tényállás a kitérésekre nézve! De erre talán mégis nem lehet azt mondani, hogy a reformátusok közül számosan jelentkez-

annektáló Habsburgok alatt pedig végképen veszendőbe ment. A habsburgi magyarellenes politika így növelte aztán naggyá és veszedelmessé az oláh nemzetiségi kérdést.

A magyar kultúra és a református vallás érdekében teljesített nagyérdemű munkájára és elévülhetetlen alkotásaira az iskolák és tanítók bőkezű támogatásával és egy magasabbfokú *Academicum Collegium* megalapításával tette fel Bethlen a koronát. Ebben nemcsak általában a műveltség és tudomány szeretete, meg református hitfeleinek érdeke vezette, hanem az az állami és nemzeti gondolat is, hogy kis országát szellemi tekintetben is a művelt nyugateurópai birodalmak színvonalára emelje. Főként a közép- és felsőiskolai oktatás hiányát érezte. Akkor még ezekben az iskolákban terjesztették a műveltséget s neveltek az állam és egyház számára vezető embereket. Bethlent az az ideális, egyben gyakorlati cél is irányította, hogy az iskolák által az alsóbb néprétegek, a szűz magyar föld talajából a kiváló erőket kiemelje, a tudomány által megneemesítse, velők az állam- és nemzetfenntartó középosztályt erő-

sítse és a közzolgálatra eszes, tudós és jellemes embereket képeztesse. Ezekben a magasztos eszmékben látjuk az ő lángelméjét és az erdélyi korlátokon felülemelkedő s korát meghaladó, nagy egyéniségét. Különösen a gyulafehérvári főiskola alapítása mutatja alkotó lelkének genialitását.

Először Kolozsvárt, a jezsuitáktól elhagyott kolostorban, tehát az ottani jezsuita iskola helyén szándékozott a külföldi egyetemek mintájára magasabbrangú iskolát felállítani s ily értelemben hozatott határozatot az országgyűléssel (1622). Később azonban székhelye Gyulafehérvár mellett döntött, ahol már *János Zsigmond* fejedelem tervezett protestáns főiskolát, de korai halála, majd a változott erdélyi közviszonyok miatt csak alsóbrangú iskola jöhetett ott létre. Ennek kiegészítése s egyetemmé fejlesztése lebegett Bethlen nagy lelke előtt. Hazánk még akkor szegény volt hirneves, tudós professzorokban. Ez a körülmény, továbbá annak a meggondolása, hogy az iskolára külföldi, neves tanárok árasztanak olyan díszet és fényt, mely az országon kívül is messze ellátszik s annak

tek a kath. egyházba való felvételre?! Annál is inkább nem, mert ez a veszteség is csak látszólagos, amennyiben a misszió óta két áttérés van hozzánk és annyi áttérési szándékról van tudomásom, hogy egész bizonyosan lesz annyi áttérés hozzánk, mint amennyi a kitérés tőlünk. — E tekintetben is megnyugtathatom tehát az említett vezércikk ismeretlen íróját és egyetemes egyházunk közvéleményét, hogy nem felel meg a valóságnak az az állítás, mintha egyházunk tagjai közül számosan jelentkeztek volna a kath. egyházba való felvételre. És hogy ezt írhatom, az még nagyobb lelki örömömre szolgál! Azért pedig, mert történtek tényleg kísérletezések és kísértések, hogy a kitérők száma sokkal nagyobb legyen s talán az a közszájon forgott rémhír is, hogy 40, majd meg hogy 60 család tér ki, ezt a célt volt hivatva szolgálni, hogy ösztönzést adjon a könnyen tántorodóknak. Mondhatom, hogy a reformátusság és a többi nem kath. lakosság körében nagy felháborodást idézett elő a „szent misszió” és feldulta, bár rövid időre is, több vegyes házasságban élő család nyugalma, de köszönhetünk is neki valamit, t. i. felnyitotta sokaknak a szemét és szilárdította az egyházunkhoz való ragaszkodást.

Sok mondani valóm lenne még, de mert így is hosszúra nyúlt válaszom, mellőzöm azokat, csupán egy esetet mondok el, mely a misszióval kapcsolatban történt és míg egyfelől szép példája ez a hithűségnek, addig másfelől élénk világot vet a klérus munkájára és eljárására.

Tudomásomra hozták, hogy x. y. vegyes házaspárt, hol a férfi kath., a nő református és a gyermekek is reformátusok, de rajtuk kívül több más vegyespárt is, felhívták a plébániára s x. y.-né gyermekeivel együtt kath. lesz és már

alá is írt erre nézve egy nyilatkozatot. Móját ejtettem tehát az illető családanyával való mielőbbi találkozásnak s tőle hallottam a következőket. Tény és való, hogy a férje felhívta a plébános úrhoz, aki igyekezett őt meggyőzni arról, hogy a férje milyen boldogtalan amiatt, hogy nem gyónhat, mert nem kath. lelkész előtt esküdött. Adja vissza tehát férjének a boldogságát, írja alá azt a nyilatkozatot, hogy nem gátolja többé férjét vallásának szabad gyakorlásában, ami alatt azt kell érteni, hogy a kath. egyház szempontjából érvényessé kell tenni a házasságot, azaz kath. lelkész előtt újra kell esküdnie. Ehhez azonban az szükséges, hogy gyermekeit engedje át a kath. egyháznak s e célból írjon alá egy nyilatkozatot, egy ú. n. lelki reversálist, melyben kötelezi magát arra, hogy gyermekeit 18 éves korukban áttéríti a kath. egyházba, ezután születendő gyermekeit pedig, kik anyakönyv szerint reformátusok lesznek ugyan, de kath. templomban keresztelteti s kath. vallásban nevelteti. Erre ő körülbelül ezeket mondotta: Főtisztelendő úr! 12 éve élek az urammal a legnagyobb egyetértésben és boldogságban s csak azt kérem az Istentől, hogy ezután is ilyen legyen az életünk. Én szeretem az uramat, de ebben az órában kész vagyok elválni tőle, ha azt kívánja tőlem, hogy gyermekeimet adjam át a kath. egyháznak. Ha pedig, mint Főtisztelendő úr mondja, kilöki a kath. egyház, majd beveszi a református. Gyere szívem, menjünk haza s ezzel ott hagyták a plébániát.

Szép példája ez a hithűségnek, de élénk világot vet a klérus munkájára és eljárására is, mely különben eddig sem volt ismeretlen előttünk. Az a klérus, mely kifelé a világnak nagy

hírét és jelentőségét emeli, arra bírta a fejedelmet, hogy a külföldi egyetemi professzorok között keressen főiskolájának tanárokat. Így hívott meg — sem az iskolára, sem a tanárookra semmi költséget nem sajnálva — kiváló német professzorokat academicum collegiumába, ahel az elemi oktatástól kezdve a gimnáziumon át a két-karú (theológia és filozófia) egyetemig minden korú gyermeket taníttatni s mindenféle tudományt előadatni óhajtott. Elkészítette az iskola épületét, felszerelte taneszközökkel, ellátta dús könyvtárral (még a Corvinákat is vissza akarta szerezni), a meghívott tanárok már útra készültek, mikor a zord halál a fejedelmet elragadta. De nagyszerű alapítványaiából mégis létesült a főiskola és a hírneves tanárok mégis eljöttek s a Rákócziak alatt szép virágzásnak indult a kollégium, melyet a körülmények változtával *Apaffy Mihály* később Nagyenyedre helyezte át s ott hosszú ideig valóban az a magyar Heidelberg volt, aminek Bethlen nagy lelke elgondolta. A fejedelem alumnus diákjai, az ú. n. principisták, kiknek száma évenként 40—50-re fölment, századokon át beszélő bizonyosságai lettek

az ő nagyszerű ideáljának és jótékonyságának.

De nemesak ezek az alumnusok hirdetik a Bethlen lángoló szeretetét a kultúra és tudomány, valamint református egyháza iránt, hanem azok a szintén nagyszámú ifjak is, akiket a külföldi egyetemekre küldött és ott képezte-tett ki a haza és az egyház szolgálatára. Ezek közül került ki a fejedelem történetírója és külföldi követe, *Bojti Veres Gáspár*, udvari prédikátora, a tudós *Geleji Katona István* és több hírneves férfiak annak a kornak. Főiskolája mellett még 12 nagyobb iskolára terjesztette ki fejedelmi gondját s látta el azokat adományokkal és alapítványokkal, köztük a debreceni kollégium is hálásan emlegeti nagy nevét.

Még a nagyszombati iskolát is 1621-ben illusztris scholává azaz gimnáziummá szervezte s ott alumnusok számára évi járulékot rendelt.

Mélyentisztelt Közönség! Ez a vázlatos és töredékes megemlékezés Bethlen Gábor nagyságát csak vallásos és kulturális szempontból próbálta megvilágítani. Politikai, hadvezéri, nemzetgazdasági, szociális tevékenykedése, ké-

hangon hirdeti a felekezeti békességet, így néz ki a valóságban. Büntetlenül, felelősségre vonás nélkül hirdeti országunk törvényébe ütközőleg, hogy az a vegyes házasság, mely nem kath. lelkész előtt kötött, nem érvényes házasság, hanem csak ágyasság! Ha mi reformátusok, vagy más nem kath. felekezet, hirdetnénk ilyen törvénybe ütköző dolgot és követnénk el ilyen törvénybe ütköző cselekedetet a saját felekeztünk javára, hogy felzúdulna a klérus és nyomában jönne a megtorlás! Ime, őket meg senki még csak felelősségre sem vonja. Meddig lesz ez így? Meddig tudunk tűrni még? Bizony itt az ideje, hogy felrázzuk az alvókat, megtörjük a hitközöny dermedtő fagyát és cselekedjünk és imádkozzunk buzgón: küldj több világosságot a földre Istenünk!

Püspökladány.

Kállay Sándor,
református lelkész.

HÍRADÁS

A beregi református egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Április 8-án tartotta a beregi református egyházmegye f. évi tavaszi rendes közgyűlését Vásárosnaményban, még a megszokottnál is buzgóbb érdeklődés mellett.

Közének és esperesi úr hazafi vonatkozásokkal átszótt, szárnyaló imádsága után dr. Gulácsy István egyházmegyei gondnok úr nyitotta meg a gyűlést, mellőzve ezúttal a mindenkor erkölcsi és hazafi irányt szabó részletes beszédet, de csak azért, hogy az egyes ügyek tár-

gyalásánál annál inkább ragyogtassa nagy lelkének mindent kutató és a legszövevényesebb dolgokban is világosan látó képességeit. Az ő bölcse mérséklete, intelmei, buzdításai, lángoló buzgósága, fényes tudása és tapasztalata — aranybetűkkel lesznek mindenkor megörökítve egyházmegyénk történetében.

Az esperesi időszaki jelentés költői lendületű reminiscenciái ünnepi hangulatot varázsoltak a résztvevők szemébe, szívébe; különösen, amikor Horthy Miklós kormányzó úr Őfőméltósága 10 éves regnálásáról esett szó és lángoló magyar szívvvel, felállva éltették. — ünnepeltük Mózesünket, a szomorú magyar éjszakában Istentől adott Vezérünket... Vajha, megérné e nagy ember szeretett népe boldogságát, az ő igéret-hazában való békességes lakozását! Vázolta a jelentés prófétai látású Baltazárunk erőfeszítéseit is a külföldi testvéreinkkel keresett összeköttetések megszilárdításában — szenvedő hazánk és anyaszentegyházunk üdvére. Áldás a lánglelkű nagyokra! Isten óvja, védje őket és segítse diadalra egész magyar szívvvel végzett hősi munkájukat!

Eskütétel következett; dr. Máthé Béla vásárosnaményi földbirtokos és bankigazgató, a néhai Gulácsy Dezső helyére elválasztott tanácsbíró ajánlotta fel magát anyaszentegyházunk lelkes szolgálatára, tanujelét adva már ez alkalommal is annak, hogy az egyházi élet mezeje nem ismeretlen terület előtte.

Külön beszámolóit kellene írnom, ha a tanügyi és számvevőszéki jelentéseket érdemük szerint kívánnám méltatni. Máskor is elmondtam, most is ismétlem, hogy szakszerűség dolgában felülmuljuk itt az állami, hasonló dolgokkal foglalkozó közegek munkáját, nagy

pessége és művészete nagyságát olyan arányokban fokozzák, hogy előtte minden jó magyarnak büszkeséggel, hálával, kegyelettel és hódolattal kell meghajolni. Dicsősége a magyar glóbusnak, hogy ilyen titánt szült és adott az emberiségnek. Messze kimagasló történelmi alakja előtt el kell némulni minden kicsinyes civódásnak, társadalmi, politikai és felekezeti ellentétnek, mint ahogy egyek vagyunk a magyar történelem másikkal nagy hőroszának, a Bethlennel sok tekintetben congenialis szellemű, hitben, erkölcsben, humanitásban, liberalitásban, hazaszeretben hozzá hasonló róm. kath. vallású II. Rákóczi Ferencnek tiszteletében és hódolatában. Mindkettő nem egy irányé, vagy felekezeté, hanem osztatlanul az egész magyar nemzeté. A választott magyar király és „Magyarország vezérlő fejedelme“ nagy Magyarország minden hű gyermekének örökre szívébe van írva mindenkori ösztönző erővel és hatással. Mikor Bethlen végrendeletében vallást tett rendíthetetlen református hitéről és az őt vezérlő hatalmas Istenéről, egyszermind büszke önérettel nyilatkozta ki, hogy hazájához is oly állhatatos szere-

tettel viseltetett, szabadságára annyira vigyázott, hogy később volt inkább számkivetéseket, kárvallásokat szenvedni, mint honára a legcsékélyebb veszedelmet vagy romlást hozni.

Méltán siratta tehát halálakor — az országos gyásznak és veszteségnek adván kifejezést — az egykori versíró (Rozsnyai Dávid) többek között ily módon:

„Nincsen vétek nélkül rólad sokat szólni,
Sokkal nagyobb vétek nem is emlegetni.
Egyebet nem tudunk jelöled mondani,
Csak használnánk véle, nem szánnánk kívájni.“

A gyulafehérvári fejedelmi sírboltba letett koporsója felett pedig fekete márványlapra arany betűkkel vésett sírírata úgy végződött:

„Quem virtus merito cedro, coelo que locavit,
Facta canunt Divum, fata fuisse hominem“.

(„Egy cédrus vala ő, kit virtusa égbe emelt föl,
Tettei isteniek, végzete földieké“.)

Porrészei elhamvadtak, mint minden halandóé, de nagy lelkét reveláló isteni tettei örökre ragyogni fognak.

öröme a rendszeretőknek, de bosszúságára a néhány hanyagnak — ha ugyan a bírságok és fegyelmi eljárások pergő tűzében van mégis valakinek kedve és bátorsága a lustaságra! Örömmel állapítják meg a jelentések, hogy a tanítás színvonala állandóan emelkedőben, csak az egyházak gazdálkodása szegényedik, rongyosodik s lassan, de biztosan közeledünk az anyagi erők teljes kimerüléséhez. A kultuskormány mostoha bánásmódja, a reánk rakott és másra áthárítani eddig nem tudott tanítói nyugdíj-járadékok ijjesztő hátraléka — (volt olyan egyház is, ahol a több ezer pengőre gyűlt tanítói nyugdíjhátralékok kifizetésére amortizációs kölcsön engedélyezését kérték, a 10%-kal csökkentett államegélyek kiáltó elégtelensége!) — elég ahhoz, hogy tátongó meredély szélére jutott anyagi életünk olyan reménytelen mélységbe bukjen melyből többé nem is szabadulhat. Felsírásunkat illetékes helyre terjesztettük az előre tudott sikertelenség jegyében. Jelszó lett csonka-országunkban, hogy csak műveltségünkkel, kultúrfölényünkkel vehetjük vissza ezeréves igaz birtokunkat, de ügylátszik, ennek a műveltségnek és kultúrfölénynek — az államhatalom akaratából — lassan-lassan nélkülözni kell a kálvinista védjegyet!

A belmissziói jelentésekből szomorú jelenségeket észleltünk. Teljesítik ugyan a kebelbeli lelkészek pásztori kötelességüket, nagy vigyázással őrködnek, de vannak már nyájak, ahová ragadozók törtek be és alattomos lesben állanak, minden pillanatban készen a támadásra. A faj-magyar kálvinista Beregben az utóbbi három év alatt kettővel szaporodott a római katolikus lelkészek száma s a közel jövőben ez a szám még növekedni fog. Nem volna semmi kifogásunk a róm. kath. kollégák beállítása ellen — (bár nem tudjuk, milyen alaphól fizetődnek, mert híveiktől fizetést nem kérnek, ellentétben a telhetetlen kálvinista prédikátorokkal, akik bizony még be is hajtják szegényes járandóságaikat!) — ha működésük és eljárásuk nem az új római recept szerint, hanem a régi Magyarországon megszokott és velünk együtt kölcsönösen gyakorolt tolerancia szellemétől volna áthatott. De az erőszakos térítgetések, a régi vegyes házások családi nyugalmának bitor feldulása, a pietas köpönyege alatti infámis hizelgések, a magyar állam törvényeivel való nyílt szembehelyezkedés olyan jelenségek, amelyeket apostoli buzgalommal és törvényes eszközökkel elhárítani nem áll módunkban. Vallássérelmet nem is terjesztettünk fel, mert a sablonos és eredménytelen elintézés elvette már ettől a kedvünket. De kiáltunk egyházi és világi Elöljáróinkhoz, hogy társadalmi úton kezdjenek agitációt az erőszakoskodók ellen.

Különböző átiratok, építkezési és kölcsönügyek elintézése után $\frac{1}{2}$ órára ért véget a tárgysorozat.

A sok komoly dolog után jól esett a fehér

asztal mellett hallgatni régi humoristánk, Kallós Tivadar márokpapi lelkésztestvérünk ötletes felszólalásait.

Délután közigazgatási és fegyelmi bírósági ülések voltak a késő órákig. A fegyelmi ügyek szokatlanul nagy száma mellett tanuskodott, hogy valami nincs rendén közöttünk... , valami, ami afféje a lelkészi szent szolgálatnak!...

Reméljük, hogy ezután másként lesz.

(Beregsurány.)

Palágyi István,
egyházmegyei főjegyző.

HALOTTAINK

Szele György, a debreceni lelkipásztorok doyenje, egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró, zsinati tag, a Déczy-leányiskola igazgatótanácsának elnöke, a debreceni Nőegylet igazgatója, áldásos élete 76., boldog házassága 48., lelkipásztorokodása 52. évében kéthónapi szenvedés után az Úrhoz költözött húsvét másodnapján. Temetése a nagytemplomból a Kossuth uccai temetőbe Szentgyörgy napján délelőtt volt óriási részvét mellett. A Nagytemplomban Révész Imre, a sírnál Nagy István búcsúztatta a kedves halottat, kinek emlékezete fennmarad a debreceni egyház és minden jó ember szívében. Bánatos özvegyén kívül két fia (egyik Szele Miklós vallástanárnak) és két leánya (egyik Uray Sándor debreceni lelkipásztor neje) s unokái gyászolják legközelebről. Igaz ember emlékezete áldott.

KÜLÖNFÉLÉK

A budapest—józsefvárosi református gyülekezet f. évi május hó 4-én d. e. $\frac{1}{2}$ 11 órakor ünnepi istentisztelet keretében lelkipásztorának: dr. Szabó Aladárnak huszonöt éves szolgálati jubileumát.

Bethlen Gábor-szobor leleplezés. A budapesti protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor Köre és a Bethlen Gábor Szövetség április hó 6-án leplezte le Bethlen Gábor mellszobrát a kör dísztermében.

A péterfiauccai egyházzrész, melynek területén fekszik a Tisza István Tudományegyetem április hó 13-án igen nívós ünnepélyt rendezett az egyetemi templom javára. Az ünnepélyen közreműködtek dr. Baltazar Dezső püspök, Áprily Lajos, Harsányi Zsolt.

A csapókerti egyházi körzetben igen szép eredménnyel folyik a gyülekezeti munka. Most érkezett meg az egyházkörzet önkéntes áldozatkészségéből beszerzett új harmóniuma (beszerzési költség 1300 P), legújabbán pedig Halász András egyházkörzet-vezető lelkész buzgólkodására megalakult az egyházkörzet leányköre.

Keckskeméten a második diakonissza testvér is megkezdette munkáját.

A Vasárnap, a debreceni Kálvinisták Temp-lomegyesületének lapja, az ősz folyamán no-vella-pályázatot hirdetett. A legjobb munka jutalmazására hórebhegyi Sinay Ida úrnő 200 P-t, Malatinszky Ferenc presbiter pedig 100 P-t adományozott. A Vasárnap szerkesztőbizottsága a múlt hét végén döntött a novellák sorsa felett. Beérkezett 43 novella. Ebből I. díjjal jutalmazta a Vasárnap hegyaljai Kiss Géza belsöböcsi lelkész „Károlyi Gáspár búsulása” c. novelláját és Pánczél Jenő öfehértói lelkész „A koma hatos meg az Együd ökri” c. novelláját, mindenik novella 100—100 P jutalomban részesült. A II. díjat szintén megosztotta a szerkesztőség 50—50 P jutalomban részesült Tildy Zoltán lelkész „Vadember c. és Borsovai Lengyel Gyula szendröládi lelkész „Szomorú Kovácsék esete” c. novellája. A novella-pályázat eredményekben igen gazdag volt. A jutalmat nyert novellákon kívül 10 novellát részesített dícséretben a Vasárnap, 14-et pedig közlésre alkalmasnak ítélte. Ezúton is kéri a Vasárnap szerkesztősége a dícséretben részesült és a közlésre alkalmasnak ítélte novellák szerzőit, hogy a Vasárnap szerkesztőségével közöljék beleegyezésüket, hogy a novellák leközlése alkalmával a novellák ne csak jelgével, hanem az író nevével jöhessenek.

A szatmári egyházközség Uray Jenő ny. iparfelügyelőt választotta meg egyhangú lelkesedéssel főgondnokául.

Negyvenéves lelkészi jubileum. A kunmadarasi gyülekezet hálaadó istentisztelet keretében ünnepelte lelkipásztora, Medgyaszay Gyula negyvenéves lelkészi működését. Az ősz jubiléumát a gyülekezet szép, értékes selyem paláttal ajándékozta meg.

A Dócei intézet igazgatótanácsa az intézet növendékeit a második félévben 5871 pengő tandíjkedvezményben részesítette.

Kitüntetés. A Kormányzó úr a miniszterelnök előterjesztésére Héjjas Zsigmond komlósi református lelkésznek egyházi téren és a közéletben szerzett érdemei elismeréséül a IV. osztályú magyar érdemkeresztet adományozta.

A sárospataki református tanítóképző-intézet I. osztályába 36 tanuló vétetik fel az 1930—1931-ik iskolai évre. Az intézetben teljes ellátást nyernek az egészséjüket fizetők, havi 44, a féldíjasok havi 22 P-ért, a legérdemesebbeknek ingyen. Folyamodni április 30-ig lehet. Az érdeklődőknek részletes felvilágosítást nyújt az igazgatóság.

A 100 éves Kálvin-téri templom centenáriumának országos ünneplésére készül a magyar reformátusság. A templom alapkövét 1816-ban tették le és 1830 június 8-án tartották benne az első istentiszteletet.

A Csurgói Üregdiákok Szövetsége Budapesten tartotta szokásos összejövetelét, amelyen ezúttal a családtagok is megjelentek. A barátságos összejövetel előtt választmányi ülés volt, amelyen több fontos ügyet intéztek el, többek között a volt tanárok arcképeinek megfestésére

hoztak jelentős határozatokat. A vacsorán Czibor Ferenc főkapitányhelyettes, elnök üdvözölte meleg szeretettel a megjelenteket, majd Batta Béla dr. főorvos mondott hatalmas és mélyenszántó trianoni beszédet.

A hajdúböszörményi Református Nőegylet templomi ünnepélye. Március 23-án rendezte a hajdúböszörményi Református Nőegylet hetedik vallásos ünnepélyét a Kálvin-téri templomban, amelyet a református hívek szokatlanul nagy érdeklődése kísért. Különösen emelte az ünnepély lelki értékét az az öröndetes körülmény, hogy az egyesület agilis vezetőségének sikerült megnyerniök az ünnepély szónokául Szabó Imre budapesti faszori lelkipásztort. Az illusztris vendégszónok délelőt a Bocskay-téri templomban tartott istentiszteleten prédikált, délután pedig a vallásos ünnepélyen vett részt. Mindkét szolgálattalval meggyőző erővel tett bizonyosságot a Krisztusról és ellenállhatatlan erővel vitte foglyúl a lelkeket az Isten trónusa elé. Az ünnepély a következő sorrend szerint folyt le. A gyülekezet fennálló és közéneket énekelt s utána Szolnok Gerzon lelkipásztor költői szárnyalású imádságot mondott. Fülöp Ferenc vallásitanító lelkész hatásos szavalata és egy gyülekezeti közének után Szabó Imre budapesti lelkipásztor tartott lebilincselő és lélekbfakadó biblia-magyarozatot a bünbocsánatról, a gonosz szolgálata alapján. Igehirdetése nagy lelki gyarapodást szerzett azokban a kincsekben, amelyek a rozsa és a moly nem emésztenek meg. Nagy Antal gimnáziumi ének- és zenetanár csengő tenorhangon előadott szép énekszámát következett, majd Bakóczy Endre lelkészelnök buzgó imádságban mondott hálát a lelki kincsekért s a lélekemelő ünnepély a gyülekezet záró-énekével véget ért.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Szegedi Csoportja május hó 2-án összejövetelt rendez. Az összejövetelen előadást tart dr. Mésszöly Gedeon egyetemi tanár: *A református Kollégiumok és a magyar népdal* címmel.

TARTALOM: K. B.: Szele György. — Közélet: Kállay Sándor: Róm. kath. misszió Püspökladányban. — Híradás: Palágyi István: A beregi református egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Halottaink. — Különfélék.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő tütöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányu zománc-edények,
zslr-bödönök, dísznólló-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

**Hazánk legrégebb és legnagyobb
harangöntődjéje**

ALAPÍTVÁ 1816-BAN.

SELTENHOFER FRIGYES FIAI

m. kir. udvari szállítók

SOPRON.

Harangokat

**öntenek a legfinomabb harang-
öntvözetből minden hangnemben
és legszebb kivitelben.**

Legmagasabb bel- és külföldi kitüntetések bizonyítják harangjaink kiváló minőségét.

1900. évi párizsi világkiállításon nagy aranyérem stb., stb., majd legújabban a soproni, celledömölki, székesfehérvári, kapuvári, szombathelyi és kaposvári országos kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

**Szállítunk előnyös fizetési feltételek mellett,
az egyházak teljes megelégedésére.**

Költségvetések és kiszállások ingyen és díjmentesen.
Összes szállított gyártmányainkról elismerőleveleket tudunk felmutatni.

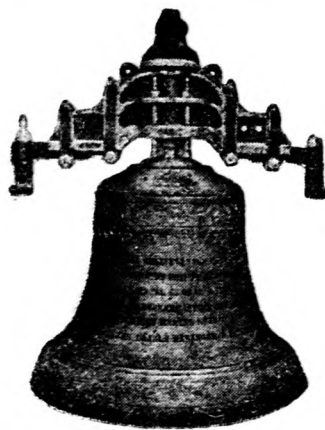

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

**harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár**

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

Az 1900. évi párizsi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930—1063.

**Ma inkább, mint valaha,
a tudás a siker titka!**

**GENIUS
KIS
LEXIKONA**

Eredeti nagyság (13 és $\frac{1}{2}$ × 18 és $\frac{1}{2}$ cm.)
40,000 cikk, 110,000 sor, 1600 hasáb, mintegy
800 ábra, színes műmelléklet.

Előfizetési ára: dús aranyozású, tartós
egészvászonkötésben

12.— pengő.

Fizetendő:

a szállításkor 4.— pengő, június hó 30-án
4 pengő és július 30-án 4.— pengő.

Előfizetni lehet

május hó 15-ig három 4 pengős részletben is.

MEGJELENÉS 1930 május 15-én. Megjelenés
után a mű bolti ára 16.— pengő lesz.

**A GENIUS KIS LEXIKONA EGY KÖTETBEN
NYUJTJA AZ ÖSSZES EMBERI TUDÁST!**

A szaktudományok mai állása szerint földolgozza valamennyi európai és Európán kívüli állam történetét a legrégebb időktől a mai napig.

Megtalálni benne minden korok nagy embereinek életrajzát. Irodalom és művészet-történet. Földrajza a háborúutáni nagy átalakulások figyelembevételével, a legfrissebb népesedési és világgazdasági mozgalmak statisztikai adataival készült. Reáltudományok legújabb vívmányai, energia kutatások legújabb elméleteit, fölfedezéseit és találmányait, a mindennapi élet gyakorlati kérdéseit találja meg az eddig hiányzó

**GENIUS KIS LEXIKONBAN, mely egy hiányzó
Who's who-t pótol**

és megkíméli Önt attól, hogy egész könyvtárnyi munkát olvasson el. Napjainkban óriási a versengés; ki minél többet tud, annál többet ér. Az érvényesülésre, a sikerre és az előmenetelre nyújt segítőkezel és nagyobb jövedelmet a

**GENIUS KIS LEXIKON, mely előjegyez-
hető 12.— pengős áron**

**„MÉLIUSZ“
könyvkereskedésben**

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám 270.